

НАВЧАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ У КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Староста В.І., Гасинець Я.С.

Україна, м. Ужгород, ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Майбутній учитель здобуває професійну освіту під час вивчення як спеціальних, так і психолого-педагогічних дисциплін, проходить педагогічну практику, що сприятиме його готовності до успішного вирішення майбутніх професійних завдань.

Готовність студента до професійно-педагогічної діяльності – це важлива інтегрована якість і стійка особистісна характеристика майбутнього вчителя, що виявляється у його здатності здійснювати ефективну педагогічну діяльність і є результатом процесу професійної підготовки вчителів у вищих навчальних закладах (О. А. Комар, 2011) [3, с. 149]. Також дослідники З. Н. Курлянд та ін. (2005) [4, с. 224] підкреслюють, що сукупність професійно зумовлених вимог до вчителя визначається готовністю до педагогічної діяльності.

З нашого погляду, під час професійної підготовки студентів у вищій школі важливо ефективно використовувати різноманітні методи, форми та засоби навчання, аби досягти бажаного результату, а також особливого значення набувають ті з них, які надалі майбутні вчителі зможуть використовувати в школі.

Дане повідомлення висвітлює таку форму організації навчання майбутніх учителів як навчальна конференція у процесі вивчення дисципліни «Педагогіка» в умовах класичного університету (ДВНЗ «Ужгородський національний університет»).

Вивчення курсу «Педагогіка» супроводжується проведенням лекційних та семінарських занять. Основні типи/види семінарів у вищих навчальних закладах, згідно А. М. Алексюка (1998) [1]: просемінари, традиційні/тематичні семінари, семінари повторення і систематизації знань, міжпредметні семінари,

спецсеінари та ін. Різновиди традиційних сеінарських занять: сеінар запитань і вiдповiдей; сеінар – розгорнута бесiда; сеінар – колективне читання; сеінар, що передбачає уснi вiдповiдi студентiв з наступним їх обговоренням; сеінар-дискусiя; сеінар, що передбачає обговорення й оцiнювання письмових рефератiв студентiв; сеінар-конференцiя; сеінар – теоретична конференцiя; сеінар – вирiшення проблемних завдань; сеінар – прес-конференцiя: кiлька студентiв готують повiдомлення з вузлових питань, а всi учасники включаються в їх обговорення; сеінар – «мозковий штурм».

У процесi психолого-педагогiчної пiдготовки студентiв майбутнiй учитель має досконало знати сутнiсть, умови застосування i володiти рiзними методами, формами та засобами навчання, аби залежно вiд рiзних чинникiв обирати найбільш ефективнi пiдходи у процесi навчально-виховнi дiяльностi для всебiчного та гармонiйного розвитку особистостi учня, а також удосконалення особистостi педагогiчної майстерностi. З нашого погляду, важливо значення набувають методи та технологiї iнтерактивного навчання пiд час пiдготовки майбутнiх учителiв, оскiльки у даному випадку вони виступають не тiльки як засiб, але й мета навчання.

Як правило, мають мiсце рiзнi чи певним чином подiбнi за змiстом трактування поняття «iнтерактивне навчання» рiзними авторами. Однак всi дослiдники одностайнi, що iнтерактивне навчання є важливим чинником перебiгу педагогiчного процесу, а також iндикатором для реалiзацiї зворотного зв'язку. Вiдповiдно, крiм широкого поширення у реальнiй практицi, iнтерактивне навчання стає й об'єктом психолого-педагогiчних дослiджень.

Iнтерактивне навчання – це навчання на основi здiйснення прямого та зворотного зв'язку мiж студентами та викладачами; забезпечення технологiчного доступу до навчальної iнформацiї з використанням гiпертекстової технологiї; адаптацiї системи навчання до iндивiдуальних особливостей студентiв; реалiзацiї спiлкування; можливостi керування навчальною дiяльностю студентiв (М. Ю. Кадемія, 2009) [2, с. 73];

Зокрема, у процесі викладання курсу «Педагогіка» для студентів біологічного факультету використовували на практичних заняттях такі форми та методи інтерактивного навчання, а саме:

- *групова форма організації* (робота в парах, коло ідей, дискусія, взаємооцінювання, взаємообмін завданнями тощо);
- *фронтальна форма організації* (велике коло, мікрофон, незакінчене речення та ін.).

Навчальна конференція є специфічною формою, оскільки дає змогу використовувати обидві зазначені форми, як на етапі підготовки, так і під час проведення самої конференції. Для реалізації поставленої мети і в зв'язку зі 100-річчям від дня народження Василя Олександровича Сухомлинського під час практичних занять з курсу «Педагогіка» зі студентами спеціальності 014 – середня освіта (біологія) у поточному навчальному році проведено навчальну конференцію «Поради від Василя Олександровича Сухомлинського». За основу в процесі підготовки взяли відому книгу В. О. Сухомлинського «Сто порад учителеві» (В. О. Сухомлинський, 1988) [5], у якій автор розкрив специфіку учительської професії на прикладі численних порад.

Професія вчителя має ряд особливостей і В. О. Сухомлинський [5, с. 5-6] зазначав, що:

- учителі мають справу з найскладнішим, неоціненим, найдорожчим, що є в житті – з людиною. Від них, від їх вміння, майстерності, мистецтва, мудрості залежить її життя, здоров'я, розум, характер, воля, громадянське й інтелектуальне обличчя, її місце і роль у житті, її щастя;
- кінцевий результат педагогічної праці можна побачити не сьогодні, не завтра, а через дуже тривалий час;
- вплив на дитину може бути позитивним і негативним. Місія школи – боротись за людину, переборювати негативні впливи і давати простір позитивним. І для цього необхідно, щоб особистість учителя найбільш яскраво, дійово і благотворно впливала на особистість учня;

- об'єкт праці вчителя – найтонші сфери духовного життя особистості, яка формується, – розум, почуття, воля, переконаність, самосвідомість. Впливати на ці сфери можна тільки так само – розумом, почуттям, волею, переконаністю, самосвідомістю;
- однією з найважливіших особливостей творчості педагога є те, що об'єкт його праці – дитина – повсякчас змінюється, завжди новий, сьогодні не той, що вчора.

В. О. Сухомлинський наголошував на тому, що доброзичливість належить до азбуки педагогічної культури вчителя: «Бути доброзичливим – означає ставитися до дитини так, як ви поставилися б до власного сина. Дитина погано встигає, відстає; дитині важко займатися так, як займаються його однокласники; дитина або підліток зробила хуліганський вчинок – все це біда, біда, біда... Як би ви поступили, якби в цю біду потрапив ваш син? Навряд чи запропонували б такі рішення, як виключення зі школи, зниження відмітки по поведінці... Звичайно, розумному батьку, розумній матері розум підказав би, що і це необхідне, але перш за все серце підказало б щось таке, що украй необхідне для порятунку сина – адже покаранням одним людини не врятуєш. Серце зажадало б чогось такого, що створило б в душі сина моральну чистоту і красу, зробило б його справжньою людиною. Ось це бажання серця і є доброзичливість...» (В. О. Сухомлинський, 1988) [5, с. 21].

Кожен студент під час підготовки до практичного заняття обирає на свій розсуд певну пораду і знайомив з нею інших на конференції. Таким чином, навчальну конференцію проводили у формі мікроповідомлень з наступним активним обговоренням фронтально, а також у малих групах (2-4 студенти).

На першому етапі конференції, який можна назвати інформаційним, студенти отримували нову інформацію, а також включалися в її часткове обговорення шляхом постановки запитань до доповідача. На другому етапі під час активного обговорення в мікрогрупах, рефлексивного аналізу кожен студент намагався проаналізувати й усвідомити сутність і значення отриманого досвіду для майбутньої педагогічної діяльності. На третьому етапі, знову у

формі колективного (фронтального) обговорення, студенти обмінялися думками з використанням методу інтерактивного навчання «Мікрофон» і кожен лаконічно формулював пораду від В. О. Сухомлинського, яка йому найбільш сподобалася, зокрема деякі з них: «Читання – духовна потреба виховання. Як музикант не може жити без інструменту, так і мисляча людина без читання книги» (Ніколетта Ш.); «Найважливіше джерело здоров'я – навколишнє середовище – повітря, сонце, вода, літня спека і зимова холоднеча, тіністі гаї і квітучі поля конюшини. Живи і трудися серед природи (Власта В.); «Щоб стати справжнім вихователем, треба пройти школу сердечності, необхідно глибоко проникати в душу дитини, пізнавати серцем усе, чим живе, що думає, з чого радіє і засмучується вихованець» (Інна Л.); «Дуже важливе вміння вчителя правильно визначити в програмі ті «вузли» знання, від міцності яких залежить розвиток мислення, розумових здібностей, вміння користуватися знаннями» (Марія О.); «Колектив будується на ідейній, інтелектуальній, емоційній та організаційній спільності і єдності колективу» (Ангеліна Т.); «Допомагати учневі, якщо він не зрозумів матеріал і потребує додаткового пояснення» (Ярослава Б.); «Для того, щоб діти добре мислили, їх треба привести до творчого джерела» (Ірина Ц.); «Нехай оцінок буде менше, але кожна з них хай буде вагомішою, значнішою» (Марія В.); «Інтерес до предмета й увага учнів збільшується засобами наочності» (Олена Б.); «Дошкільні роки і навчання в початковій школі – чудовий час для закладання фундаменту міцної пам'яті» (Тетяна П.) та інші.

Дослідження показує, що атмосфера під час заняття сприяла навчально-пізнавальній взаємодії всіх студентів, стимулюванню до навчальних дій, можливості висловлювати свою думку, навчальному спілкуванню, співпраці в колективі упродовж заняття тощо.

Таким чином, студенти поступово усвідомлюють основні педагогічні ідеї, які розвинув Василь Олександрович Сухомлинський і які вдало узагальнила О. В. Сухомлинська (2005) [6, с. 360-366]:

- любов до дитини;

- розвиток творчих сил кожної окремої особистості в умовах колективної співдружності на основі етико-естетичних цінностей, інтересів, потреб, який спрямований у кінцевому підсумку на творчу працю;
- культ природи, природа як найважливіший засіб виховання почуття прекрасного і гармонії;
- розробка демократичних педагогічних засобів і методів навчання й виховання (повага, заохочення, опора на позитивне та ін.);
- звернення до внутрішнього світу дитини, опора на її сили, внутрішні потенції, підтримка і розвиток того здорового, що є в кожній особистості;
- розвиток ідеї «радості пізнання», тобто емоційне сприйняття процесу навчання;
- демократизація структури управління навчально-виховним процесом у школі (психологічний і педагогічний семінари, школа для батьків тощо).

Якщо до конференції кожен студент визначив для себе одну пораду від В. О. Сухомлинського, то після, завдяки використанню методів інтерактивного навчання, – збагатився порадами, які обрали для себе й представили інші студенти.

Література:

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія. К.: Либідь, 1998. 560 с.
2. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник / [автор-укладач М. Ю. Кадемія]. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2009. 260 с.
3. Комар О. А. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивної технології: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Уманський державний педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. Умань, 2011. 512 с.
4. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Курлянд З. Н., Хмелюк Р. І., Семенова А. В. та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. 2-ге вид. К. : Знання, 2005. 399 с.
5. Сухомлинський В. О. Сто порад учителю. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.
6. Українська педагогіка в персоналіях : У 2-х кн. Кн. 2. XX століття / За ред. О. В. Сухомлинської. К. : Либідь, 2005. 552 с.